Utrikesutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2017—2020

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2017—2020 (SRR 3/2016 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 13.5.2016.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- statssekreterare Peter Stenlund, utrikesministeriet
- biträdande avdelningschef Riikka Laatu, utrikesministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Inledning

I planen för de offentliga finanserna uppgår anslagen under utrikesministeriets huvudtitel i genomsnitt till cirka 1,1 miljarder euro per år under ramperioden. Anslagen motsvarar alltså cirka 2 procent av den årliga ramen för de offentliga finanserna.

Utskottet noterade i sitt utlåtande om statsbudgeten för 2016 och planen för de offentliga finanserna 2016—2019 (UtUU 2/2016 rd) att det internationella läget har förändrats snabbt, särskilt i fråga om migrationen till Europa. Utskottet framhåller liksom då att Finland under ramperioden måste ha beredskap att se över riktlinjerna i ramen, inte minst därför att de åtgärder, däribland humanitärt bistånd, utvecklingssamarbete och krishantering, som effektivt kan påverka orsakerna till migrationen kan kräva större satsningar än planerat i ursprungs- och transitländerna.

Utvecklingssamarbete

Enligt regeringsprogrammet har Finland som mål att i enlighet med FN:s mål höja utvecklingsfinansieringen till 0,7 procent av bruttonationalinkomsten. Enligt uppgift till utskottet görs från och med 2018 en ny besparing på 25 miljoner euro i det egentliga utvecklingssamarbetet jämfört med det föregående rambeslutet. Anslaget för det egentliga utvecklingssamarbete 2017 uppgår alltså

till cirka 528 miljoner euro (i föregående rambeslut 517 miljoner euro för 2017), och ökar till 587 miljoner euro 2020 (i föregående rambeslut 586 miljoner euro för 2019). I anslagen för utvecklingssamarbetet har Finlands nationella andel av faciliteten för flyktingar i Turkiet beaktats. Finlands nationella andel är sammanlagt 28,4 miljoner euro, varav cirka 20 miljoner euro hänför sig till ramperioden.

Med hänsyn till de svaga konjunkturutsikterna i Finland för de närmaste åren är det osannolikt att målet på 0,7 procent uppnås under regeringsperioden, och på längre sikt kräver det målmedvetna insatser. Det genomsnittliga förhållandet mellan anslagen för utvecklingssamarbete och bruttonationalinkomsten är enligt planen för de offentliga finanserna under ramperioden 0,39 procent, vilket är 0,01 procent högre än i den föregående planen. Ändringen beror dock på att bruttonationalinkomsten förväntas minska. Utrikesutskottet har i sitt betänkande om statsrådets redogörelse om Finlands utvecklingspolitik (UtUB 3/2016 rd) heltäckande behandlat utvecklingspolitiken. Utskottet upprepar här sin ståndpunkt att statsrådet måste fästa särskild uppmärksamhet vid att utvecklingssamarbetet uppvisar resultat och är effektivt och att resultaten kan mätas. I ett läge där anslagen krymper krävs en mer målinriktad utvecklingspolitik.

Med stöd av sakkunnigutfrågningen fäster utskottet uppmärksamhet vid att den extra anslagsnedskärningen leder till att utrikesministeriet förlorar spelrum i fråga om utvecklingssamarbete och att de inbesparingar som krävs eventuellt kommer att beröra bidragen till FN, internationella finanseringsinstitut och lands- och regionspecifikt utvecklingssamarbete. Utskottet menar att målen för utvecklingspolitiken är korrekt viktade men att de minskande resurserna gör det svårare att uppnå målen.

Det nya sparbetinget är anmärkningsvärt stort och i praktiken svårt att fullfölja utan att det får svårreparerade följder för Finlands anseende som en pålitlig utvecklingspolitisk aktör. Utskottet noterade redan i sitt utlåtande om statsbudgeten för 2016 (UtUU 2/2015 rd) att nedskärningarna i stödet till FN-organisationerna har skadliga följder för Finlands av tradition starka FN-profil. Utifrån inkomna uppgifter konstaterar utskottet nu att den tilläggsfinansiering som utlovats till internationella finansieringsinstitut bygger på bindande överenskommelser. Om Finland bryter mot överenskommelserna kommer böter att utdömas. Det årliga stödet till de särskilda länder som får mest bistånd är i genomsnitt cirka 10 miljoner euro, så den planerade nedskärningen kräver enligt en grov uppskattning att det landsspecifika stödet till två mottagarländer upphör helt.

Krishantering

Det är positivt att statsrådet justerat riktlinjen om militär krishantering så att målsättningen inte längre är att minska medverkan i krishanteringsinsatser. Utskottet ser det som viktigt att finländska trupper och experter på civil krishantering fortsättningsvis aktivt deltar i internationell krishantering. Utskottet stöder statsrådets målsättning att bedöma medverkan i krishanteringsinsatser. Vid behandlingen av statsrådets utredning om Finlands medverkan i internationell krishantering (UTPJ 14/2016 vp) godkände utskottet riksdagens ståndpunkt, enligt vilken utskottet förutsätter att det får en utredning om resultatet av bedömningen om medverkan i insatser (UaVEK 9/2016 vp).

I planen för de offentliga finanserna 2017—2020 föreslås inga betydande förändringar i anslagen för militär och civil krishantering jämfört med föregående plan. Utskottet noterar i detta sammanhang att det till nuvarande budgetpraxis hör att utgifterna för den militära krishanteringen i regel budgeteras utifrån de insatser där beslut om medverkan redan har fattats. Följaktligen har det anvisats lägre anslag under reservpunkten i dispositionsplanen för utrikesministeriets och försvarsministeriets krishanteringsmoment. Förfarandet är problematiskt om det bromsar upp besluten om medverkan i krishantering i plötsliga och oväntade situationer.

Utrikesministeriets förvaltningsområde

Statsminister Sipiläs regering har bestämt att inga finländska beskickningar ska stängas under regeringsperioden. Enligt uppgift till utskottet kommer det inte heller föreslås några nya inbesparingar i förvaltningsområdets omkostnader under ramperioden. Utskottet stöder denna linje, eftersom en effektiv och slagkraftig utrikesförvaltning är det viktigaste verktyget för en framgångsrik utrikes- och säkerhetspolitik. Utskottet har konsekvent framhållit att ett heltäckande beskickningsnät är av stor betydelse för utrikes- och säkerhetspolitiken. Utskottet har aktivt följt projektet om Finlands representation, dess sätt och modeller (TAMA-projektet), som syftar till att utveckla Finlands representation i utlandet.

Utifrån inkommen utredning noterar utrikesutskottet att diplomaterna och tjänstemännen i förvaltningskarriären också i fortsättningen bör utgöra kärnan i beskickningsnätet. Nätet kan kompletteras med olika lättare representationsmodeller och genom närmare samarbete med honorärkonsulerna. Utskottet understryker särskilt vikten av en fördomsfri granskning av möjligheterna till samarbete med de nordiska länderna, de övriga EU-länderna och Europeiska utrikestjänsten. En annan viktig förändring anknyter till att datakommunikationen, informationsförvaltningen och de digitala lösningarna erbjuder nya möjligheter; samtidigt måste dock datasäkerheten förbättras.

Utskottet framhåller att insatserna för att främja export och investeringar blir allt viktigare för ett land som Finland, som är öppet och beroende av utrikeshandeln. Det är bra att regeringen har lyft fram verksamhetsmodellen Team Finland som ett av spetsprojekten och anvisat extra resurser för ändamålet. Utskottet besökte under vårsessionen 2016 Iran, som är ett av de länder där utrikesförvaltningen kommer att anställa specialsakkunniga inom affärsekonomiska frågor för åren 2016—2018 (Ottawa, New York, Los Angeles, Singapore, Teheran ja Istanbul). Även om satsningen är viktig i och med att den iranska marknaden öppnas så utgör den likväl en tämligen liten åtgärd. Utskottet framhåller vikten av att denna typ av effektiviseringsåtgärder är långsiktiga. Att skapa förutsättningar för ökad export till ett land som till exempel Iran kräver att man lyckas bygga upp förtroliga relationer.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande UtUU 2/2016 rd

Helsingfors 29.4.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Antti Kaikkonen cent
vice ordförande Pertti Salolainen saml
medlem Sirkka-Liisa Anttila cent
medlem Tiina Elovaara saf
medlem Pekka Haavisto gröna
medlem Seppo Kääriäinen cent
medlem Aila Paloniemi cent
medlem Antti Rinne sd
medlem Veera Ruoho saf
medlem Erkki Tuomioja sd
medlem Stefan Wallin sv
medlem Matti Vanhanen cent
medlem Sofia Vikman saml
medlem Ben Zyskowicz saml
ersättare Jaana Pelkonen saml
ersättare Mika Raatikainen saf
ersättare Mikko Savola cent.

Sekreterare var

utskottsråd Olli-Pekka Jalonen.